

Запобігання насильству та попередження насильства у сім'ї

Насильство в сім'ї є однією з найбільш розповсюджених форм порушення прав людини. Як показують дослідження, найбільше страждають від сімейного насильства жінки, діти та люди похилого віку. Згідно із ст.1 ЗУ «Про попередження насильства в сім'ї» від 19.12.2012 насильство в сім'ї визначається як будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю.

В Україні ратифікувала низку міжнародних договорів для подолання цієї проблеми, а саме: Міжнародний пакт про громадянські та політичні права; Міжнародну конвенцію про економічні, соціальні та культурні права; Конвенцію ООН про викорінення всіх форм дискримінації щодо жінок та Факультативний Протокол до неї; Конвенцію ООН проти тортур та інших форм жорстокого, нелюдського чи принижуючого поведження або покарання; Конвенцію ООН про права дитини.

В чинному законодавстві України можна виявити низку національних нормативно-правових актів, що регулюють певні питання протидії насильству в сім'ї. Насамперед, це Конституція нашої держави, яка не лише закріплює основні права та обов'язки людини та громадянина, але й гарантує їх захист. Зокрема, у частині 2 статті 52 зазначається, що будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідується законом. У Кримінальному Кодексі України визначаються види злочинів, які пов'язані із жорстоким поведженням з дітьми, зокрема, умисне вбивство дітей; доведення дітей до самогубства; нанесення тілесних ушкоджень; побої та мордування; катування; незаконне позбавлення волі або викрадення дитини тощо, які караються в середньому від 10 до 15 років позбавлення волі, що свідчить про велику небезпеку даних злочинів.

Сімейний кодекс України також регулює деякі правові аспекти з питань насильства в сім'ї. Наприклад, захистом правових органів можуть користуватися мати чи батько, якщо вони піддаються насильству з боку власних дітей; брат чи сестра, якщо вони піддаються насильству з боку дядька чи тітки тощо. Особливу увагу слід звернути також і на те, що норми законодавства стосовно протидії насильству та захисту дітей від жорстокого поведження поширюються не лише на батьків, а й на осіб, які їх замінюють, а саме: на опікунів, піклувальників, усиновителів, батьків-вихователів та прийомних батьків.

Насиллю потрібно не лише протидіяти, а, перш за все, запобігати, на підставі цього законодавством визначено спеціальні заходи попередження насильства в сім'ї, регламентовані Законом України "Про попередження насильства в сім'ї", такі як:

- 1) офіційне попередження про недопустимість здійснення насильства в сім'ї (вноситься, при умові відсутності в діях ознак злочину, повідомляється під розписку);
- 2) взяття на профілактичний облік і зняття з профілактичного обліку (членів сім'ї, яким було винесене офіційне попередження про недопустимість насильства в сім'ї, служба дільничних інспекторів міліції або кримінальна міліція в справах неповнолітніх беруть на профілактичний облік. Зняття з обліку відбувається в тому випадку, якщо протягом року особа ні разу не здійснить насильства в родині);
- 3) захисне попередження (воно не вимагає узгоджень з ознаками злочину та забороняє особі, якій воно винесене: здійснювати конкретні акти насильства в сім'ї; отримувати інформацію про місце перебування жертви насильства в сім'ї; розшукувати жертву насильства в сім'ї, якщо та за власним бажанням знаходиться в місці, невідомому особі, яка здійснила насильство; приходити до жертви насильства в сім'ї, якщо та тимчасово знаходиться не за місцем сумісного проживання членів родини; вести телефонні переговори з жертвою насильства в сім'ї);
- 4) стягнення коштів на утримання жертв насильства в сім'ї в спеціалізованих закладах (приймається у судовому порядку);
- 5) члени родини, які здійснили насильство по відношенню до своїх близьких, також несуть кримінальну, адміністративну або цивільно-правову відповідальність у відповідності з законом.

Отже, незважаючи на значні напрацювання у сфері протидії насильства над дітьми у чинному законодавстві існують ряд проблем, які потрібно вирішувати на шляху захисту дітей від будь-яких видів посягань.